

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ СИСТЕМИ ПРОЄКТУВАННЯ ДОРАДНИЦТВА В ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

ANALYSIS OF THE RESULTS OF EXPERIMENTAL TESTING OF THE SYSTEM OF DESIGNING ADVISORY SERVICES AT A PEDAGOGICAL UNIVERSITY

У цій статті ми зосередилися на глибокому дослідженні системи проєктування дорадництва в педагогічному університеті. Нашою головною метою було систематизувати наявні знання та провести комплексну оцінку поточного стану цієї системи. Ми детально проаналізували як процедуру, так і результати експериментальної перевірки розробленої нами системи, яка включала в себе її концептуальну модель та технологію впровадження. Експериментально було підтверджено, що ефективність запропонованої системи забезпечується низкою ключових факторів, що включає створення сприятливих організаційних умов, застосування прогресивних педагогічних підходів, а також врахування потреб усіх стейкхолдерів та чинних кваліфікаційних вимог. Важливим аспектом успіху є також формування соціально-особистісної компетентності суб'єктів освітньої діяльності, що є необхідним для ефективного функціонування системи дорадництва. Порівняльний аналіз результатів, проведений за допомогою кутового перетворення Фішера, чітко продемонстрував значно вищу ефективність запропонованої нами системи порівняно з контрольними групами. Цей результат є вагомим доказом того, що підвищення рівня управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу безпосередньо призводить до суттєвого покращення якості та результативності освітнього дорадництва в університеті. Розроблена та експериментально підтверджена система проєктування дорадництва володіє значним потенціалом для оптимізації дорадчої діяльності та сприяння розвитку професійних компетентностей. Вона відкриває широкі можливості для подальших наукових досліджень у цій галузі, а також закладає міцний фундамент для практичного впровадження в освітній процес.

Ключові слова: реформи та інновації у світовому та європейському освітньому просторі, дорадницька діяльність, консалтинг, освітнє дорадництво, педагогічний

університет, теоретичні засади, методичні засади, професійний розвиток, якість освіти.

In this article, we focused on an in-depth study of the advisory design system at a pedagogical university. Our main goal was to systematize existing knowledge and conduct a comprehensive assessment of the current state of this system. We analyzed in detail both the procedure and the results of the experimental testing of the system we developed, which included its conceptual model and implementation technology. It has been experimentally confirmed that the effectiveness of the proposed system is ensured by a number of key factors, including the creation of favorable organizational conditions, the use of progressive pedagogical approaches, as well as taking into account the needs of all stakeholders and current qualification requirements. An important aspect of success is also the formation of social and personal competence of educational actors, which is necessary for the effective functioning of the advisory system. The comparative analysis of the results, conducted using the Fisher's angular transformation, clearly demonstrated the significantly higher efficiency of our proposed system compared to the control groups. This result is strong evidence that improving the level of management activities of the subjects of the educational process directly leads to a significant improvement in the quality and effectiveness of educational consulting at the university. The developed and experimentally validated extension design system has significant potential for optimizing extension activities and promoting the development of professional competencies. It opens up wide opportunities for further research in this area and lays a solid foundation for practical implementation in the educational process.

Key words: reforms and innovations in the world and European educational space, advisory activities, consulting, educational advisory, pedagogical university, theoretical foundations, methodological foundations, professional development, quality of education.

УДК 005.942:378.4]:37.013.75
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/84.1.19>

Драгунова В.В.,
канд. пед. наук,
начальник відділу розвитку та роботи
з дослідницькою та критичною
інфраструктурою директорату
розвитку науки Міністерства освіти
і науки України

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Реформування української вищої освіти потребує модернізації управлінських процесів для адаптації до швидкозмінних суспільних запитів та євроінтеграційних прагнень. Особливо це стосується використання дорадництва, яке має розширити наше розуміння інноваційного управління та організаційної культури закладів вищої освіти, відповідаючи запитам професійного розвитку.

Система вищої освіти може стати ефективнішою за рахунок збільшення дорадчих потоків, коли їхній зміст неможливо повністю охопити. Формування та передача таких потоків, зокрема

дорадчих послуг та проєктування дорадчої діяльності, значно спростить навчання протягом життя та сприятиме професійному розвитку, пов'язаному з опрацюванням нової інформації.

Проєктування дорадчої діяльності забезпечує якість, недосяжну для класичної вищої освіти, оптимізуючи управлінські процеси: обмін інформацією, розподіл функцій та формування висновків. Це дозволить не просто накопичувати дорадчі послуги, а осмислювати, адаптувати, досліджувати, усвідомлювати та модернізувати їх.

Логічно припустити аналогію між проєктуванням дорадчої діяльності та експериментальною роботою авторської системи дорадництва у педагогічних університетах, особливо в умовах

невизначеності. Ця експериментальна робота відображає рух дорадчих послуг від надавачів до замовників. Таким чином, дорадницьку діяльність можна впровадити через розроблену систему проєктування, а її ефективність перевірити за результатами експериментальної роботи.

Представлене дослідження може доповнити сучасні підходи до реформування вищої освіти, розширюючи арсенал стратегій і технологій. Результати експериментальної роботи можуть стати ефективним інструментом для впровадження системи проєктування дорадчої діяльності в українських педагогічних університетах [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз наукових праць показує зростаючу увагу до формування дорадництва в педагогічних університетах [3]. Зокрема, різні аспекти управління освітою на теоретико-методологічному рівні висвітлені в дослідженнях таких вчених, як О. Галус, В. Гладкова, М. Гриньова, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Н. Клокар, Л. Кравченко, В. Кремін, В. Луговий, Т. Лукіна, О. Мармаза, В. Маслов, В. Олійник, І. Петрова, З. Рябова, Л. Семеновська, Є. Ситниченко та інші [2; 7]. Водночас технології управління, концепції якості освіти та принципи розробки кваліметричних еталонів для вимірювальних процедур були предметом досліджень О. Антонової, О. Боднар, Н. Бібік, О. Василенка, Ю. Васильєва, Б. Гаєвського, Г. Дмитренка, І. Драча, І. Зязюна, Л. Карамушки, Ю. Конаржевського, Ю. Крикова, В. Лугового, О. Остапчука, О. Савченко та інших [5; 6; 9]. Ці науковці теоретично обґрунтовують суть процесу управління в соціальних системах, підкреслюючи, що його головним завданням є забезпечення об'єктивності, цілеспрямованості та узгодженості функціонування й розвитку керуваної підсистеми [4].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Формулювання цілей статті. Дослідження дорадництва в управлінській діяльності керівників закладів вищої освіти є критично важливим для узгодження сучасної педагогічної теорії та практики з потребами учасників освітнього процесу. Ця необхідність зумовлена низкою невирішених протиріч:

- Невизначеність та кризовий менеджмент: Країна переживає період невизначеності, що вимагає трансформації системи освіти на засадах кризового менеджменту.

- Євроінтеграція та відсутність механізмів: Прагнення до євроінтеграції зумовлює глобальні зміни у вищій освіті, проте бракує розроблених механізмів впровадження проєктних технологій.

- Потреба в дорадництві та низька підготовка кадрів: Існує потреба в проєктуванні ефективної дорадчої діяльності для закладів вищої освіти, але рівень підготовленості педагогічних, науково-педагогічних працівників та керівників є недостатнім.

- Вибір оптимальних форм та брак обґрунтування: Необхідно обирати оптимальні форми та методи дорадчої діяльності для учасників освітнього процесу, однак теоретичне та практичне обґрунтування такої діяльності у вищій освіті є обмеженим.

- Компетентність учасників та їхня неготовність: Існує потреба в компетентних учасниках дорадчої діяльності, але їхня готовність до проєктування такої діяльності недостатня.

Окресленні протиріччя вказують на важливість подальших досліджень для розробки та впровадження ефективних систем дорадництва в українських педагогічних університетах [1; 3; 10].

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів.

Основна мета експериментальної роботи – підтвердити та ретельно дослідити обрані аспекти. Основне завдання експериментальної роботи полягало в апробації системи проєктування дорадництва в педагогічному університеті. Зокрема, ми прагнули:

- Розробити критерії оцінювання ефективності цього проєктування.

- Визначити рівні сформованості керівників українських закладів вищої освіти до проєктування дорадництва за експериментальною технологією.

- Перевірити ефективність впливу системи проєктування на процес її впровадження у вищу освіту.

- Розробити науково-методичні рекомендації щодо проєктування дорадництва в українських педагогічних університетах.

- Результати педагогічного експерименту засвідчили ефективність впливу системи проєктування на процес її впровадження у вищу освіту.

Для оцінки рівня сформованості цілемотиваційного компонента управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу в частині проєктування системи дорадництва в педагогічному університеті (після формульовального етапу педагогічного експерименту) використовувалися обчислення у відносних частотах за кожною ознакою.

Рівні сформованості мотивації до впровадження системи дорадництва у вищу освіту для кожного компонента визначалися за допомогою ф-критерію кутового перетворення Фішера.

Коефіцієнт сформованості (p) визначався таким чином:

Творчий рівень: $0.88 \geq p > 1$

Конструктивний рівень: $0.75 \geq p > 0.88$

Репродуктивний рівень: $0.5 \geq p > 0.75$

Базовий рівень: $p \leq 0.50$

Для усіх компонентів бальні діапазони були наступними:

Творчий рівень: 107–120 балів.

Конструктивний рівень: 90–106 балів.

Репродуктивний рівень: 60–89 балів.

Базовий рівень: менше ніж 60 балів.

Для підтвердження достовірності отриманих результатів ми використаємо φ^* критерій кутового перетворення Фішера. Емпіричне значення критерію φ^* розраховується за такою формулою:

$$\varphi^* = (\varphi_1 - \varphi_2) \times \sqrt{(n_1 \times n_2) / (n_1 + n_2)} \quad (1),$$

де φ_1 – кут, що відповідає більшому відсотку;

φ_2 – кут, що відповідає меншому відсотку;

n_1 – кількість спостережень у вибірці 1;

n_2 – кількість спостережень у вибірці 2.

Графічно результати експерименту для оцінки рівнів сформованості управлінської діяльності

суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах представлено на рис. 1.

Для розрахунку емпіричних частот рівнів сформованості управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах необхідно скласти відповідну таблицю 1.

Для обчислення емпіричного значення φ^* – критерію кутового перетворення Фішера скористаємося даними з таблиці 2. Визначимо величини φ_e і φ_k за таблицею 3. Обчислимо емпіричне значення критерію φ^*

$$\varphi^*_{\text{емп}} = (1,948 - 1,713) \times \sqrt{(98 \times 133) / (98 + 133)} = 1,76$$

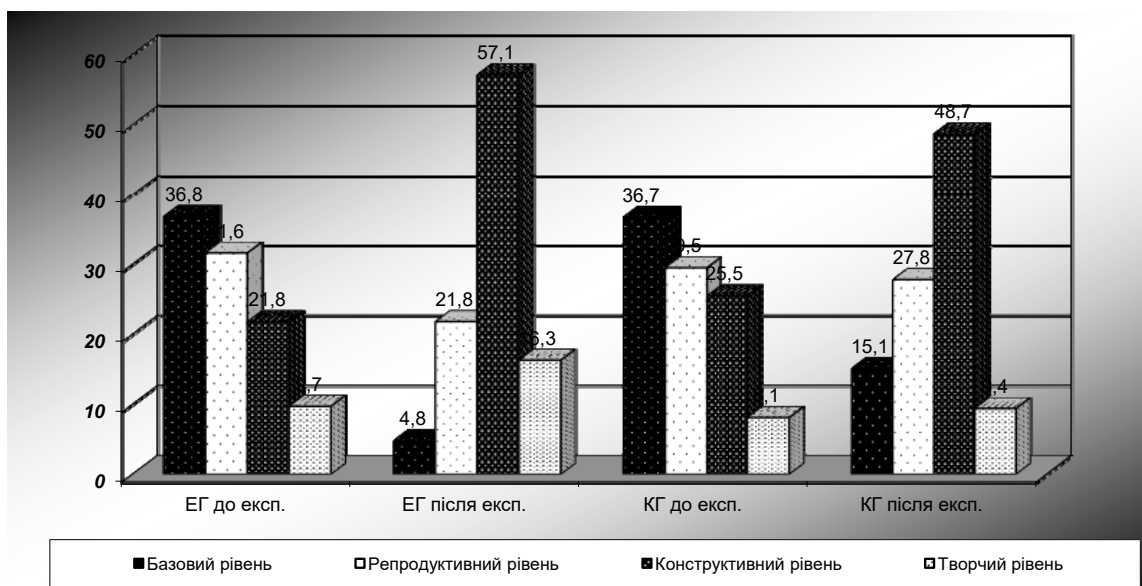

Рис. 1. Динаміка рівнів сформованості управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формувального етапу педагогічного експерименту

Таблиця 1

Розподіл прогнозів сформованості управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах для контрольної (КГ) та експериментальної (ЕГ)

Рівні сформованості	Емпіричні частоти вибору		Сума
	ЕГ	КГ	
Творчий та конструктивний	91	56	147
Репродуктивний та базовий	42	42	84
Сума	133	98	231

Таблиця 2

Чотирьохклітинна таблиця обчислення φ^* критерію для виявлення відмінностей сформованості управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формувального етапу педагогічного експерименту

Група	«Є ефект»		«Ефекту немає»		Усього
	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	
ЕГ	91	68,4	42	31,6	133
КГ	56	57,1	42	42,9	98
ВСЬОГО	147		84		231

За таблицею $\varphi^*_{кр} = \varphi^*_{кр} = \begin{cases} 1,64 (p \geq 0,05) \\ 2,31 (p \geq 0,01) \end{cases}$

Маємо: $1,76 > 1,64 (\varphi^*_{емп} > \varphi^*_{кр})$ для $p \geq 0,05$

Результат: H_0 відхиляється. Приймається H_1 : кількість керівників, у яких рівень сформованості управлінської діяльності щодо проєктування дорадництва в експериментальній групі є вищим, ніж у контрольній після формульовального етапу педагогічного експерименту для $p \geq 0,05$.

Для оцінки рівня сформованості знань пізнавально-змістового компонента управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу в частині

проєктування системи дорадництва в педагогічному університеті (після формульовального етапу педагогічного експерименту) використовувалися обчислення у відносних частотах за кожною ознакою. Графічно результати експерименту подано в рис. 2.

Для розрахунку емпіричних частот рівнів сформованості знань пізнавально-змістового компонента суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в університетах складемо таблицю 3.

Для обчислення φ^* критерію кутового перетворення Фішера складемо таблицю 4.

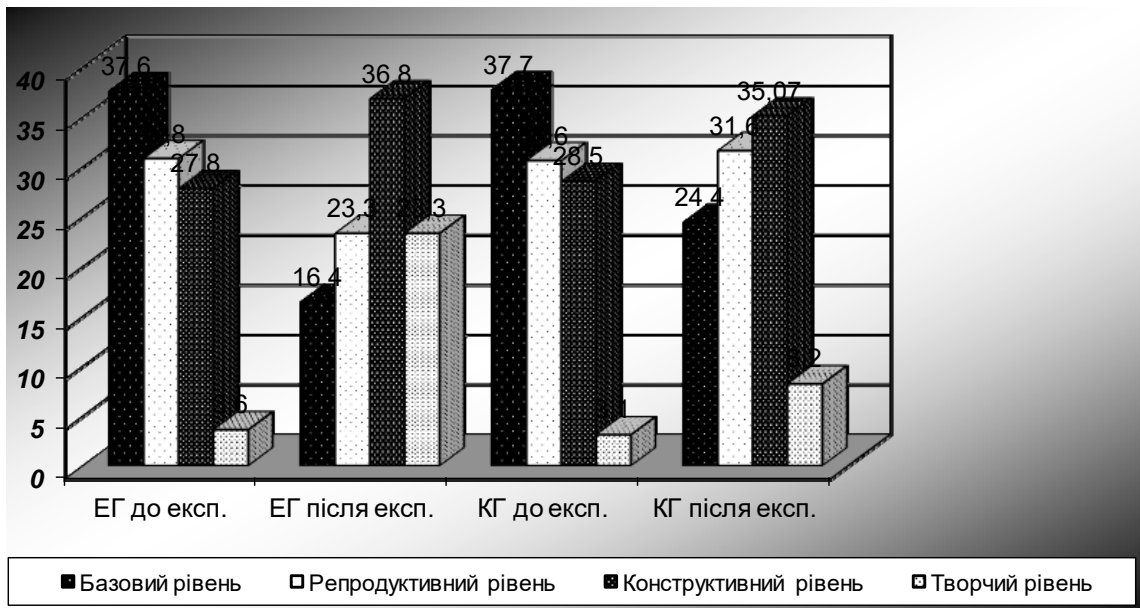

Рис. 2. Динаміка рівнів сформованості знань управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формульовального етапу педагогічного експерименту.

Таблиця 3

Розподіл прогнозів сформованості рівнів знань управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формульовального етапу педагогічного експерименту

Рівні сформованості	Емпіричні частоти вибору		Сума
	ЕГ	КГ	
Творчий та конструктивний	80	43	123
Репродуктивний та базовий	53	55	108
Сума	133	98	231

Таблиця 4

Чотирьохклітинна таблиця обчислення φ^* критерію для виявлення відмінностей сформованості знань управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо забезпеченості проєктування дорадництва в педагогічних університетах у КГ та ЕГ після формульовального етапу педагогічного експерименту

Група	«Є ефект»		«Ефекту немає»		Усього
	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	
ЕГ	80	60,2	53	39,8	133
КГ	53	43,9	55	56,01	98
ВСЬОГО	133		98		231

Визначимо величини φ_e і φ_k за таблицею. Обчислимо емпіричне значення критерію φ^*

$$\varphi_{емп}^* = (1,776 - 1,448) \times \sqrt{(98 \times 133) / (98 + 133)} = 2,46$$

$$\text{За таблицю } \varphi_{кр}^* = \begin{cases} 2,46 (p \geq 0,01) \\ 2,31 (p \geq 0,05) \end{cases}$$

Маємо: $2,46 > 2,31 (\varphi_{емп}^* > \varphi_{кр}^*)$ для $p \geq 0,01$

Результат: H_0 відхиляється. Приймається альтернативна гіпотеза (H_1): рівень сформованості знань управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах в експериментальній групі є вищим, ніж у контрольній після формульовального етапу педагогічного експерименту (для $p \geq 0,05$).

Для оцінки рівня сформованості вмінь процесуально-операційного компонента управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу в частині проєктування системи дорадництва в педагогічному університеті (після формульовального етапу педагогічного експерименту) використовувалися обчислення у відносних частотах за кожною ознакою. Графічно результати експерименту подано в рис. 3.

Для обчислення φ^* критерію кутового перетворення Фішера складемо таблицю 5 та 6.

Визначимо величини φ_e і φ_k за таблицею.

$$\varphi_{емп}^* = (1,744 - 1,194) \times \sqrt{(98 \times 133) / (98 + 133)} = 4,13$$

$$\text{За таблицю } \varphi_{кр}^* = \begin{cases} 4,13 (p \geq 0,01) \\ 2,31 (p \geq 0,05) \end{cases}$$

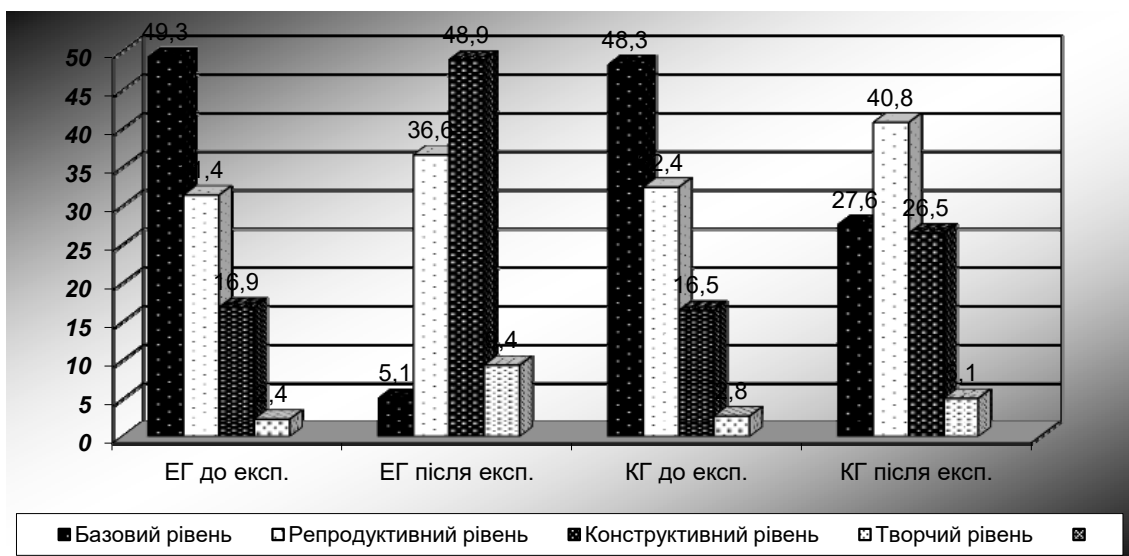

Рис. 3. Динаміка рівнів сформованості вмінь управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формульовального етапу педагогічного експерименту

Таблиця 5

Розподіл прогнозів сформованості рівнів умінь управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формульовального етапу педагогічного експерименту

Рівні сформованості	Емпіричні частоти вибору		Сума
	ЕГ	КГ	
Творчий та конструктивний	78	31	109
Репродуктивний та базовий	55	67	122
Сума	133	98	231

Таблиця 6

Чотириохклітинна таблиця обчислення φ^* критерію для виявлення відмінностей у сформованості умінь управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проєктування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формульовального етапу педагогічного експерименту

Група	«Є ефект»		«Ефекту немає»		Всього
	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	
ЕГ	78	58,6	55	41,4	133
КГ	31	31,6	67	68,4	98
ВСЬОГО	133		98		231

Маємо: $4,13 > 2,31(\varphi_{\text{емп}}^* > \varphi_{\text{кр}}^*)$ для $p \geq 0,01$

Отже, H_0 відхиляється. Приймається H_1 : рівень сформованості вмінь управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проектування дорадництва в педагогічних університетах в експериментальній групі вищий, ніж в контрольній після формульовального етапу експерименту для $p \geq 0,01$.

Для оцінки рівня сформованості вмінь оцінювально-рефлексивного компоненту управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу в частині проектування системи дорадництва в педагогічному університеті (після формульовального етапу педагогічного експерименту) використовувалися обчислення у відносних частотах за кожною ознакою. Графічно результати експерименту подано в рис. 4.

Для обчислення φ^* критерію кутового перетворення Фішера складемо таблицю 7 та 8.

Визначимо величини φ_e і φ_k за таблицею.

$$\varphi_{\text{емп}}^* = (1,948 - 1,384) \times \sqrt{(98 \times 133) / (98 + 133)} = 4,24$$

$$\text{За таблицю } \varphi_{\text{кр}}^* = \begin{cases} 4,24 (p \geq 0,01) \\ 2,31 (p \geq 0,05) \end{cases}$$

Маємо: $4,24 > 2,31(\varphi_{\text{емп}}^* > \varphi_{\text{кр}}^*)$ для $p \geq 0,01$

Отже, H_0 відхиляється. Це означає, що приймається альтернативна гіпотеза (H_1): рівень сформованості оцінювально-рефлексивного компоненту управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проектування дорадництва в педагогічних університетах в експериментальній групі є вищим, ніж у контрольній після формульовального етапу експерименту (для $p \geq 0,01$).

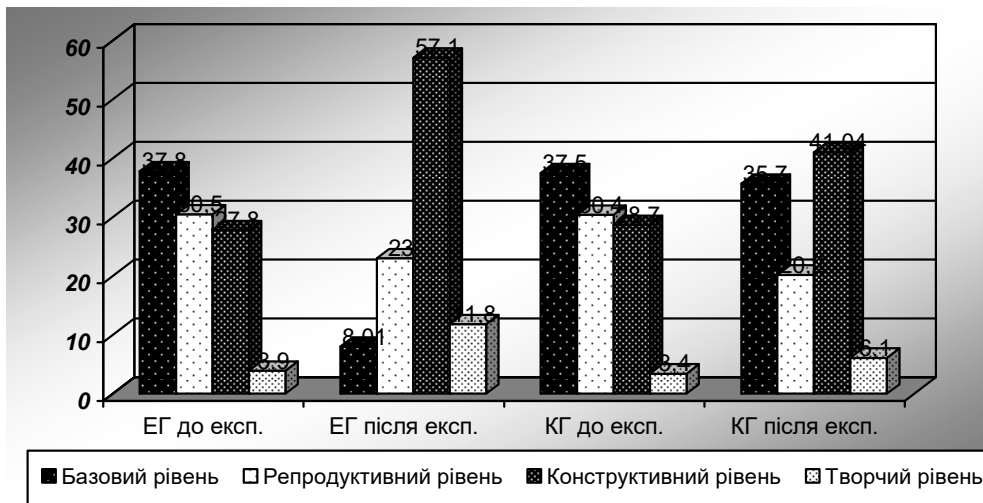

Рис. 4. Динаміка рівнів сформованості оцінювально-рефлексивного компоненту управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проектування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формульовального етапу педагогічного експерименту

Таблиця 7

Розподіл прогнозів сформованості рівнів оцінювально-рефлексивного компоненту управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проектування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формульовального етапу педагогічного експерименту

Рівні сформованості	Емпіричні частоти вибору		Сума
	ЕГ	КГ	
Творчий та конструктивний	91	40	131
Репродуктивний та базовий	42	58	100
Сума	133	98	231

Таблиця 8

Чотирьохклітинна таблиця обчислення φ^* критерію для виявлення сформованості рівнів оцінювально-рефлексивного компоненту управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проектування дорадництва в педагогічних університетах в КГ та ЕГ після формульовального етапу педагогічного експерименту

Група	«Є ефект»		«Ефекту немає»		Усього
	Абс. зн.	%	Абс. зн.	%	
ЕГ	78	68,4	42	31,6	133
КГ	3191	40,8	58	59,2	98
ВСЬОГО	131		10		231

Таблиця 9

**Динаміка рівнів сформованості управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу
щодо проектування дорадництва в педагогічних університетах**

Рівні	Експериментальна група				Контрольна група			
	Костатувальний етап		Формувальний етап		Костатувальний етап		Формувальний етап	
	к-сть осіб	у %	к-сть осіб	у %	к-сть осіб	у %	к-сть осіб	у %
Базовий	54	40,5	19	14,3	39	40,1	23	23,5
Репродуктивний	41	30,5	53	39,8	31	31,8	36	36,7
Конструктивний	26	19,3	37	27,8	20	20,2	27	27,5
Творчий	12	9,7	24	18,1	8	7,9	12	12,3
Всього	133	100	133	100	98	100	98	100

Ми провели якісний та кількісний аналіз результатів експерименту, що перевіряв ефективність технології системи проектування дорадництва в педагогічних університетах. Експеримент підтвердив, що наприкінці дослідження рівень сформованості цілемотиваційного, пізнавально-змістового, процесуально-операційного та оцінно-рефлексивного компонентів управлінської діяльності суб'єктів освітнього процесу щодо проектування дорадництва в експериментальних групах виявився значно вищим. Зокрема, рівень сформованості цілемотиваційного компоненту у керівників експериментальних груп зріс майже вдвічі: з 9.7% на початку експерименту до 16.3% наприкінці (для високого рівня готовності).

Отриманні результати свідчать про ефективність запропонованої на формувальному етапі педагогічного експерименту технології системи проектування дорадництва в педагогічних університетах (таблиця 9).

Висновок. Дослідження ретельно проаналізувало систему проектування дорадництва в українському педагогічному університеті, систематизувавши знання та оцінивши її поточний стан. Експериментальна перевірка розробленої нами системи, що включала концептуальну модель і технологію, переконливо підтвердила її ефективність. Зокрема, ми довели, що успішна інтеграція цієї системи залежить від створення сприятливих організаційних умов, застосування прогресивних педагогічних підходів, врахування потреб стейкхолдерів і кваліфікаційних вимог, а також формування соціально-особистісної компетентності суб'єктів освітньої діяльності.

Отже, запропонована система проектування дорадництва в українських педагогічних університетах має значний потенціал для оптимізації освітнього дорадництва та розвитку професійних компетентностей, що відкриває шлях для її подальшого практичного впровадження та слугує основою для майбутніх досліджень у цій галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гладкова В. М., Рябова З. В. Акмеологічна служба консалтингового забезпечення професійного саморозвитку сучасного фахівця: адаптивні

процеси. Адаптивне управління: теорія і практика : електрон. наук. фах. вид. Серія : Педагогіка. 2025. Вип. 20 (39). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/issue/view/41>

2. Драгунова В. В. Консалтингова діяльність в закладі вищої освіти в умовах невизначеності: теоретико-методичний аспект : монографія. Полтава : ПНПУ ім. В. Г. Короленка, 2025. 189 с.

3. Драгунова В. В. Теоретичні та методичні засади дорадництва в українських педагогічних університетах. Адаптивне управління: теорія і практика : електрон. наук. фах. вид. Серія : Педагогіка. 2025. Вип. 20 (39). URL: <https://amtp.org.ua/index.php/journal/issue/view/41>

4. Економічна енциклопедія : у 3 т. / гол. редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. Київ : Академія, 2000. Т. 1. 864 с.

5. Мокряков А. Консалтинг як перспективна сфера діяльності в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки». 2024. № 1 (41). URL: <https://science.lpnu.ua/uk/law/vsi-vypusky/vypusk-11-nomer-1-41-2024/konsalting-yak-perspektyvna-sfera-diyalnosti-v-ukrayini>

6. Педагогічний консалтинг : навч. посіб. / Т. А. Борова, З. В. Рябова, Г. Ю. Кравченко, О. О. Почуєва. Луцьк : Терен, 2019. 322 с.

7. Петренко Л. М. Стратегічні орієнтири професійного розвитку науково-педагогічних працівників в умовах відкритої освіти. Вісник післядипломної освіти. Серія: Педагогічні науки. 2024. № 13 (42). С. 170–184.

8. Проектування консалтингової діяльності в закладі освіти : наук.-метод. рек. / Івано-Франківський нац. тех. ун-тет нафти і газу ; авт.-уклад. В. В. Драгунова. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2025. 96 с.

9. Саух П. Ю. Стратегічне бачення нової моделі вищої освіти: рух до створення університетів світового класу: наук. доповідь на методологічному семінарі НАПН України «Шляхи і механізми підвищення конкурентоспроможності університетів України». Вісник Національної академії педагогічних наук України. 2020. № 2 (2). DOI: 10.37472/2707-305X-2020-2-2-13-7

10. Barbashova I., Drahunova V., Zabolotna O., Kubitskyi S., Kukharska L. Ongoing Professional Growth for University Educators Amid Martial Law Conditions. OIDA International Journal of Sustainable Development, Ontario International Development Agency, Canada. 2025. № 18 (07). P. 67–80. URL: <https://oidaijsd.com/wp-content/uploads/2025/04/18-07-06-17-7-IR-IJSD-25.pdf>